

Museu de Ciències Naturals de Barcelona Centre de Documentació

Memòria 2018

Sumari

1. Presentació.....	3
2. Processos estratègics	4
2.1. Projectes anuals.....	4
2.2. Pressupost	4
2.3. Desenvolupament de la col·lecció	5
2.3.1. Monografies	5
2.3.2. Publicacions periòdiques.....	7
2.3.3. Mapes	7
2.3.4. Audiovisuals	7
2.3.5. Esporga	8
2.4. Cooperació.....	8
2.5. Equip	10
2.6. Difusió.....	12
3. Processos clau - productes.....	17
3.1. Guies de lectura.....	17
3.2. Noves adquisicions	17
3.3. El Llibre del Mes.....	17
3.4. Lectures recomanades	18
4. Processos clau - serveis.....	19
4.1. Informació i atenció al públic	19
4.2. Préstec	22
4.3. Reproducció de documents	23
4.4. Suport a la recerca i a la difusió científica	24
5. Processos de suport	27
5.1. Distribució de les publicacions del Museu	27
5.2. Conservació i emmagatzematge	28
5.3. Processament del fons documental	30

1. Presentació

Comptar, aquest any, amb el tècnic de biblioteca incorporat per concurs a finals de l'any passat, el Miguel Navas, ha representat una alenada d'aire fresc en el rendiment de l'equip, alhora que ens ha permès donar impuls a vells projectes. El més rellevant, perquè respon a una insistent demanda del Museu, és el **Suport a la Recerca i a les publicacions de l'MCNB**. En donem detalls en l'apartat 4.4 d'aquesta Memòria. Tanmateix, l'arribada del nou bibliotecari ha coincidit amb la jubilació de l'auxiliar de biblioteca Demi Cerdán, a finals també de l'any passat. Hem de continuar lamentant, un any més, la falta de recursos humans.

Pel que fa a l'activitat pública, tenim 3 fets destacables. D'una banda, l'augment dels usuaris presencials i no presencials de la Biblioteca i per contra, el descens dels lectors de la Mediateca. Després d'analitzar les possibles causes, veiem que correspon directament al descens que també s'ha produït en el nombre de visitants del Museu.

D'altra banda, l'increment de les accions de difusió: visites guiades, celebració del soci 2000, Museumweek, Festival de la Ciència...

I també, l'organització d'una jornada sobre Ciència Oberta, tot un èxit. Trobareu informació més detallada d'aquestes accions més endavant.

Quant al treball amb les col·leccions, considerem òptim el creixement per adquisició, dins els límits del pressupost, i ens enorgulleix les donacions rebudes, tot i que en rebutgem més que no pas n'acceptem. Així com la feina duta a terme en conservació, que, al marge de ser un projecte estable amb pressupost propi, ha comptat amb l'aportació d'una alumna en pràctiques de l'ESCRBCC i d'una voluntària.

Finalment, aprofitem aquest espai per agrair la col·laboració del Departament de Conservació i Restauració del Museu i el Departament de Sistemes de l'ICUB.

Al llarg de la Memòria, intentem explicar l'activitat del departament de manera global, separant, quan ens sembla significatiu, els indicadors de la Biblioteca i la Mediateca, i quan és pertinent, també de l'Arxiu.

2. Processos estratègics

2.1. Projectes anuals

Projectes estables: Són els imprescindibles per assegurar el funcionament del Centre de Documentació, i estan dotats de pressupost propi.

- Adquisició de monografies i renovació de subscripcions
- Personal extern: auxiliars d'atenció al públic de la Mediateca i suport global a la gestió del Centre de Documentació
- Material fungible per a necessitats específiques: fundes i carpetes de paper i plàstic lliure d'àcids, CD-R imprimibles, tires de prevenció de furts, fitxes de registre de revistes, suports de presentació per a llibres, estoigs per a material àudio i vídeo, cintes de retolació electrònica...
- Formació del personal
- Enquadernació
- Digitalització
- Sortida a Internet de l'Arxiu Històric

Nous projectes: Corresponen a nous propòsits, noves funcions, noves necessitats

- Suport a la Recerca i a la difusió de les publicacions del Museu
- Revisió de les revistes que rebem per intercanvi amb la finalitat de reduir-ne el nombre.
- Jornada sobre Ciència Oberta

2.2. Pressupost

Pressupost 2018	122.304,82 €
Subscripcions i compra de llibres	16.000 €
Material fungible	500 €
Congressos i viatges	1.500 €
Enquadernació i restauració	4.500 €
Tractament Arxiu Històric	8.000 €
Digitalització	7.000 €
Jornada Ciència Oberta	2.500 €
Compra articles	200 €
Retractilat "Treballs"	1.300 €
Personal extern	80.804,82 €

Ingressos

Directes	
Fotocòpies + PI ⁽¹⁾	154,85 €
Indirectes	
Donació, obsequi i intercanvi de monografies	4.663,06 €
Donació, obsequi i intercanvi de revistes	31.0000 €
Obtenció gratuïta de documents	760,10 €
Total	36.578,01 €

(1) Les sigles PI corresponen a Préstec Interbibliotecari. Els ingressos per aquest concepte provenen de les tarifes que paguen les biblioteques que ens demanen documents en préstec i que no pertanyen a la Xarxa CSIC.

2.3. Desenvolupament de la col·lecció

2.3.1. Monografies

Procedència	
Donació + obsequi	219
Adquisició	202
Intercanvi	1
TOTAL	422

Registres a 31/12/2018:	
18.719	
Increment 2018: 628	Biblioteca: 351 Mediateca: 71

Adquisicions

Amb el pressupost assignat vam poder comprar el 90% de les desiderates registrades, corresponents a les peticions dels tècnics del Museu, les demandes del públic extern i la necessitat de reposar les baixes de la Mediateca: préstecs no retornats i documents malmesos per l'ús.

Obsequis i donacions

Margarida Trias	4 monografies de temes relacionats amb el medi ambient	Registrades, catalogades i incorporades a la Mediateca
MNCN	4 monografies provinents del seu fons de duplicats	Registrades, catalogades i incorporades a la Biblioteca
IGME	9 monografies i 7 mapes provinents del seu fons de duplicats	Registrades, catalogades i incorporades a la Biblioteca
J.M. Diéguez	49 llibres sobre natura i societat, la majoria editats entre 2015 i 2018	Registrats, catalogats i incorporats a la Mediateca
Editorial CSIC	5 llibres de divulgació de la ciència	Registrats, catalogats i incorporats a la Mediateca

Destaquem l'obsequi del Dr. **Joan Antoni Vela** (1948-2019). La cessió de la seva biblioteca particular completa la donació al Museu de les seves col·leccions naturals i bibliogràfiques, iniciada el 2012.

134 llibres	El gruix del conjunt el formen les monografies sobre trilobits, editades per segells comercials i per universitats d'arreu del món. També s'hi compten guies de fòssils i manuals de Paleontologia generals.
--------------------	--

38 mapes	Corresponen, en la seva totalitat, a la 2a sèrie del Mapa Geològic de España 1:50.000
-----------------	---

Intercanvis

Si bé més del 90% dels documents obtinguts pels acords d'intercanvi de publicacions que mantenim amb museus i institucions de recerca d'arreu del món són revistes, també rebem catàlegs d'exposicions, o edicions commemoratives. Quan ho considerem pertinent, tractem com a llibres alguns números monogràfics de revista.

2.3.2. Publicacions periòdiques

Biblioteca

Registres a 31/12/2018	1563
Nous títols	3
Baixes	22
Títols en curs	404
Subscripcions	32

“El 90% de les revistes que incorporem a la col·lecció provenen dels acords d’intercanvi establerts amb museus i altres institucions de recerca”

Tot i que es consolida la tendència de les institucions a publicar només en digital, encara rebem un nombre rellevant de revistes en paper que no compten amb la versió electrònica en accés obert. Enguany, a petició del Departament de Publicacions del Museu, hem dedicat força temps a estudiar cas per cas per establir la viabilitat de suprimir el major nombre possible d’intercanvis. D’aquí ve que el nombre de baixes hagi augmentat en relació als anys anteriors.

Les revistes continuen sent el suport més consultat i reproduït a la Biblioteca.

Mediateca

Registres a 31/12/2018	6
Títols en curs	6
Subscripcions	6

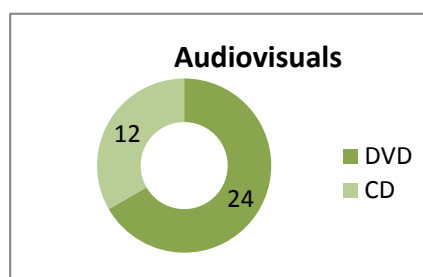
Les revistes també són el suport més consultat a la Mediateca.

2.3.3. Mapes

Hem incorporat a la cartoteca 6 nous mapes geològics, que han estat registrats però resten pendents de catalogar.

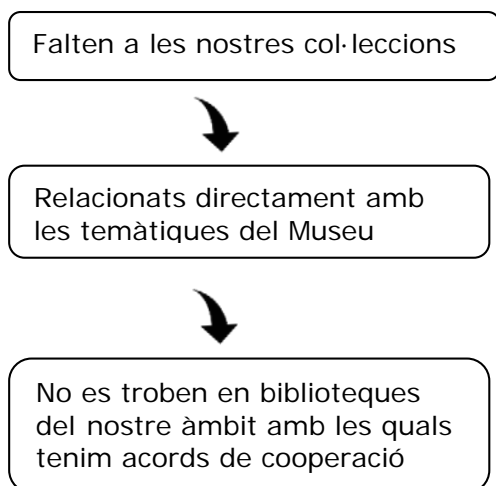
2.3.4. Audiovisuals

Registres a 31/12/2018	1.407
Increment 2018	20

2.3.5. Esporga

Degut a la complexitat del procediment i la falta de recursos, no ens plantejem de dur a terme cap actuació relativa a l'esporga. Tanmateix, som molt estrictes a l'hora d'acceptar els obsequis i donacions, desestimant sistemàticament aquells en què els donants no ens autoritzen a incorporar a les col·leccions únicament els documents que compleixen els següents criteris:

2.4. Cooperació

Tenim signats **convenis de col·laboració** amb les següents entitats:

Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC): Compartim catàleg i participem en el préstec interbibliotecari. Estem obligats a complir tots els requisits de manteniment i actualització de les bases de dades i recursos comuns de la Xarxa. En aquest sentit, recentment hem aconsellat la integració dels meta-cercadors Unpaywall i Kopernio al catàleg bibliogràfic, cosa que els gestors han fet.

Instituto Geológico y Minero de España (IGME): A efectes de préstec interbibliotecari.

Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona: pel que fa a les pràctiques curriculars. El 2018 vam acollir una alumna del Màster de Biblioteques Patrimonials que ha fet el TFM sobre la col·lecció de Llibre Antic del Museu.

Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de

Catalunya: pel que fa a les pràctiques curriculars. Vam tutoritzar una alumna de l'especialitat Conservació i restauració del patrimoni gràfic, documental i bibliogràfic. També ens van restaurar diversos llibres de la col·lecció d'Antiquària.

Dialnet: Un dels més grans portals bibliogràfics d'accés lliure i gratuït, el principal objectiu del qual és donar visibilitat a la literatura científica hispana a Internet, recopilant i facilitant l'accés a continguts científics, principalment a través d'alertes documentals. Gràcies a la subscripció a Dialnet Plus per part del Servei de Biblioteques de la Generalitat, es va proporcionar accés a la base de dades als usuaris interns que ho demanaven. També es va elaborar una guia d'ús a tal efecte (gener 2020). Durant el transcurs de l'any, es van començar a catalogar els números més recents de les revistes actuals que publica el Museu.

Participem en els següents **catàlegs col·lectius**:

- C17: pertanyent al Grup de Treball de Gestió de la Informació en Ciències de la Salut.
- Catàleg del Patrimoni Bibliogràfic de Catalunya
- Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Español

I en els següents projectes i fundacions de cooperació interbibliotecària:

Red de Centros de Información y Documentación Ambiental (RECIDA):

Xarxa de centres de documentació i espais naturals protegits. Té la finalitat de promoure la coordinació i col·laboració entre els seus membres per millorar els serveis als usuaris.

DocAmbCat: Xarxa que agrupa les 135 biblioteques i centres de documentació de Catalunya amb fons específics sobre temes ambientals, amb la finalitat de facilitar el treball col·laboratiu i promoure activitats de difusió, la formació, etc.

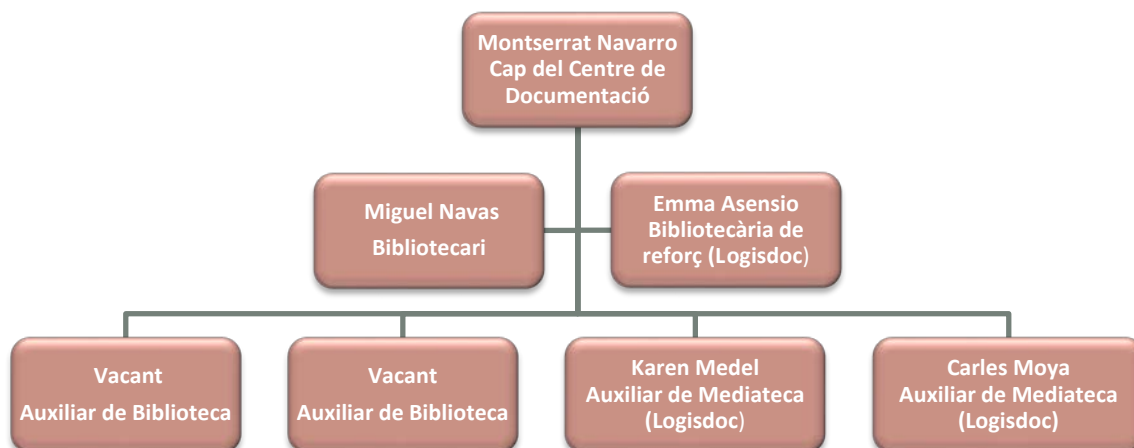
Musas: Fòrum per a professionals de biblioteques i centres de documentació de museus a través del qual podem compartir notícies, experiències, proposar intercanvis, activitats... En definitiva, un mitjà de comunicació directa amb la resta de col·legues de biblioteques de museu.

BibCat: Canal d'informació i debat entorn a matèries relacionades amb les ciències documentals, la biblioteconomia, la documentació i l'arxivística.

Accions puntuals:

Congrés d'HISTÒRIA DE LA MINERIA, HISTÒRIA DE LA GEOLOGIA. PATRIMONI MINER. HOMENATGE A LLUIS MARIÀ VIDAL. Del 30 de maig al 3 de juny. Organitzat per la Societat internacional de geologia i mineria per al desenvolupament i gestió del territori. Hi col·laborem cedint 140 exemplars de les publicacions Vidal editades pel Museu el 1992 per obsequiar als participants.

2.5. Equip

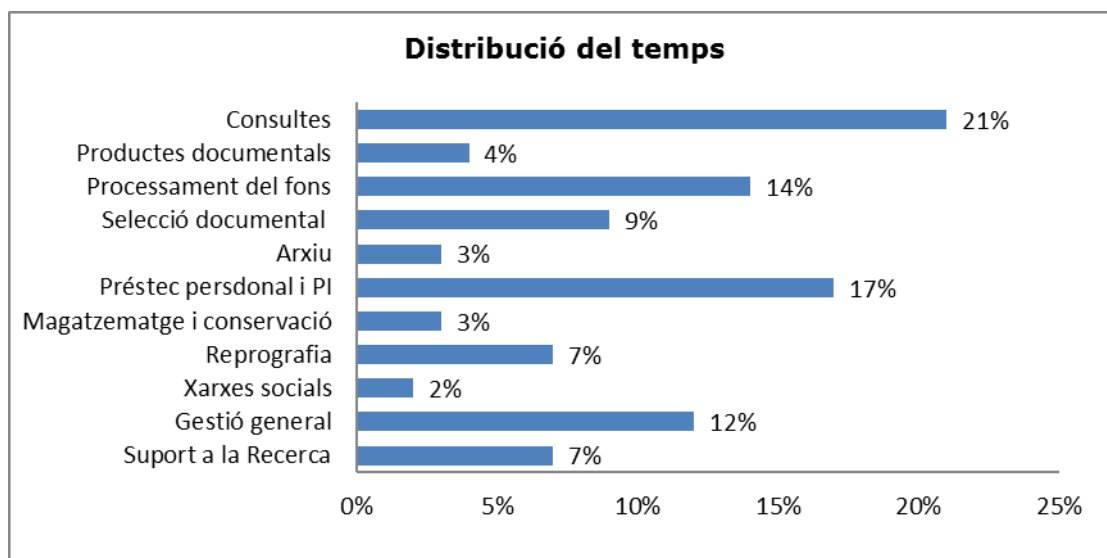
El 3 de març s'incorpora a l'equip, per un període de 6 mesos, la Maria Calvo Benaiges, en el marc del Pla d'Ocupació Municipal, assumint funcions d'auxiliar. Finalitza el 31 d'agost.

El 20 d'octubre s'incorpora la Marisa de Lafuente, bibliotecària de reforç contractada per l'empresa Logisdoc en compliment d'una de les ofertes de millora del contracte vigent. Finalitza el 21 de desembre.

A més a més, hem comptat amb les hores de pràctiques de l'alumna de l'ESCRBCC Soraya Martínez, dedicades a la conservació de l'Arxiu Històric i de la voluntària Beatriz Alonso, enfocades a la conservació de la col·lecció de Llibre Antic.

Distribució del temps

El gràfic següent mostra el temps que dediquem a les diverses funcions.

Formació

Assistència a cursos, seminaris i congressos:

IFLA President's Meeting. Leading the way: libraries as motors of change / Federació Internacional d'Associacions i Institucions de Biblioteques (IFLA), Museu Marítim de Barcelona. 19 de març de 2018 (Barcelona). (8 hores)

7a Jornada de museus, gestió documental i arxiu. El poder de les dades en la transformació digital de la cultura / Museu Marítim de Barcelona. 18 d'abril de 2018. (6 hores)

15es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació / Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Barcelona. 10 i 11 de maig de 2018. (16 hores)

3a Jornada sobre Documentació Ambiental a Catalunya / Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona. Barcelona. 31 de maig de 2018. (6 hores)

Gestió de les emocions en l'activitat de comandament / Ajuntament de Barcelona. 2 i 5 de juliol de 2018. (10 hores)

XVII Seminario de Centros de Documentación Ambiental i Espacios Naturales Protegidos / CENEAM, CDAMAZ, Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat. Saragossa. 17-19 d'octubre de 2018. (20 hores)

Comunicar en públic: habilitats i continguts / Ajuntament de Barcelona. 22 i 29 d'octubre i 5 de novembre de 2018. (15 hores)

IX Trobada de Col·laboradors Francesc Español / Associació d'Amics del Museu de Ciències Naturals de Barcelona. 10 de novembre de 2018 (5 hores)

V Jornada sobre Biblioteques Patrimoniales / Ateneu Barcelonès. 15 novembre 2018 (5 hores)

Coneix el gestor bibliogràfic Mendeley / Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. 30 de novembre de 2018 (4 hores)

2.6. Difusió

Visites guiades a la Biblioteca

Recollim els grups a l'entrada del Museu i durant el trajecte cap a la Biblioteca els parlem dels usos i l'arquitectura dels edificis.

- Grup de 26 alumnes de 3r curs de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la UB, acompanyats de la professora. 21/03/2018

- Grup de 16 persones convocades pel bloc del diari "Ara" *Barcelona singular*. 21/05/2018

Trobada Francesc Español

Participem en la IX Trobada Francesc Español amb presentació de PPT sobre les darreres actuacions de conservació en l'Arxiu Històric i la col·lecció de Llibre Antic, a càrrec de Montserrat Navarro, Beatriz Alonso i Soraya Martínez.

Celebració del soci 2.000 de la Mediateca i la Biblioteca

El 10 d'abril vam fer el carnet de soci número 2.000. L'afortunat va ser el Sr. Víctor Bertran, a qui se li va lliurar una bossa amb material promocional del Museu.

Museumweek

Hi hem participat amb les següents piulades al Twitter del Museu:

Per il·lustrar l'origen dels terrenys de la ciutat de [#Barcelona](#) on es construí el Museu Martorell, us mostrem el Mapa de la Ciutadella de 1715, inclòs al llibre "Los terrenos de la Ciudadela" (Barcelona, 1911) de S. Sanpere, disponible a [#bibliociencias](#) [#heritagemw](#)[#MuseumWeek](#)

6:30 p. m. · 25 d'abr. de 2018 · Hootsuite

4 Retuits 13 Agradaments

✓ Durant la setmana dedicada al Dia Internacional dels Museus, s'han proposat una sèrie de publicacions per a Twitter, entre els dies 23 i 25 d'abril, cobrint així també Sant Jordi.

Quatre d'aquestes piulades han estat efectuades pel compte principal del Museu (@museuciencies), i una mitjançant el perfil de biblioteques i arxius del CSIC (@bibliotecasCSIC). Aquesta última feia referència al producte documental de lectures recomanades "[Libros científicos escritos por mujeres en la Biblioteca y Mediateca del Museo](#)", elaborada pel Centre de Documentació a l'abril.

Mentre no tenim un compte propi a Twitter, se'ns identifica amb l'etiqueta [#bibliociencias](#).

Festival de la ciència

El Centre de Documentació va participar en el [12è Festival de la Ciència](#), els dies 9 i 10 de juny al Parc de la Ciutadella. En concret, el dia 10 de juny es va oferir una visita guiada a quatre grups de persones a la seu de la biblioteca al Laboratori de Natura, comentant els orígens del Museu i dels seus edificis, així com les col·leccions i serveis del Centre de Documentació.

Xarxes socials

Just abans de Nadal de 2017 [20 dic. 2017] es va consensuar amb Comunicació l'etiqueta #bibliociències per identificar el Centre de Documentació. Durant 2018 s'han realitzat [unes 50 piulades](#) amb aquest "hashtag", la majoria provinents de @museuciències i a proposta nostra, i relatives a productes documentals i activitats.

Publicacions

Navarro, M.; Navas, M. "**Participación del personal del Centro de Documentación del Museo de Ciències Naturals de Barcelona en jornadas**". *Enredadera*, nº 31 (junio 2018). <http://sitios.csic.es/web/enredadera/participacion_jornadas>
Expliquem a la revista de la xarxa de biblioteques i arxius del CSIC la nostra assistència a l'IFLA President's Meeting i a la 7a Jornada de Museus, Gestió Documental i Arxiu, tots dos esdeveniments celebrats al Museu Marítim de Barcelona.

Navas, M. "**Les biblioteques especialitzades i ambientals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible**". Presentació a la III Jornada DocAmbCat, 31.05.2018, Institut d'Estudis Catalans.

<http://territori.gencat.cat/web/.content/home/01_departament/documentacio/xarxa_d_e_biblioteques/centre_de_documentacio/3_jornada_documentacio/03-Miguel-Navas-presentacio-DocAmbCat-2018-3.pdf>

Es comenten els 17 "ODS" de la ONU i com les biblioteques especialitzades poden ajudar a aconseguir-los. En el nostre cas, s'encarreguen les enquadernacions a un centre de reinserció laboral (ODS número 8, *Treball decent i creixement econòmic*). També es posa a l'abast de la ciutadania un extens fons sobre medi ambient, canvi climàtic i biodiversitat marina i terrestre, el qual és consultat i prestat (s'han proporcionat dades de l'exercici anterior, 2017, quan la Mediateca va rebre unes 18.000 visites i es van realitzar 17.000 consultes o préstecs, un 10% dels quals van ser sobre natura). Això està relacionat amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible número 13 (*Acció pel clima*), 14 (*Vida submarina*) i 15 (*Vida d'ecosistemes terrestres*).

Referenciem també unes publicacions relacionades amb l'anàlisi de revistes científiques:

Navas-Fernández, M.; Abadal, E. "**Les revistes científiques de Catalunya (2014-2017)**". *Anuari de l'observatori de biblioteques, llibres i lectura*, 5 (2018), p. 87-128. <<http://doi.org/10.5281/zenodo.2613619>>

Navas-Fernández, M. "**Análisis de la publicación de revistas y artículos en acceso abierto = Anàlisi de la publicació de revistes i articles en accés obert**". *Blok de BID*, 31.10.2018. <<http://www.ub.edu/blokdebid/es/content/analisis-de-la-publicacion-de-revistas-y-articulos-en-acceso-abierto>>

Navas-Fernández, M.; Abadal, E.; Rodrigues, R.S. **"Internacionalidad de las revistas científicas españolas indizadas en Web of Science y Scopus"**. *Revista española de Documentación Científica*, vol. 41, núm. 3, e2019 (sep. 2018). <<http://dx.doi.org/10.3989/redc.2018.3.1498>>

Navas-Fernández, M. **"Congrés IFLA WLIC 2017 a Breslau (Wrocław) i reunió satèl·lit a Berlín"**. *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, 64 (2018), p. 81-87. <<https://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/341732/432584>>

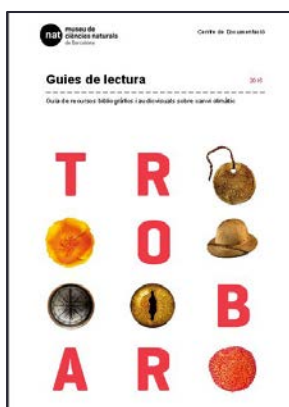
I també:

Dot, M. **"L'origen de la col·lecció de llibres d'història natural de la Biblioteca del Museu de Ciències Naturals de Barcelona"**. Treball Final del Màster en Biblioteques i Col·leccions Patrimonials de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona.

3. Processos clau - productes

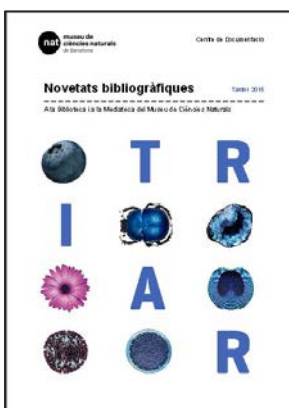
3.1. Guies de lectura

Dia Mundial de l'Aigua

Amb motiu del Dia Mundial de l'Aigua vam publicar i difondre una selecció de recursos sobre aquest tema de propis (documents del nostre fons) i d'altres disponibles a Internet.

3.2. Noves adquisicions

Hem publicat puntualment el butlletí al final de cada trimestre.

S'han introduït alguns canvis amb respecte a les edicions del 2017. El títol ha passat de "Novetats bibliogràfiques" a "Noves adquisicions", que pensem que descriu millor el contingut, ja que no informem de novetats disponibles en general, sinó dels títols ingressats al nostre fons (que poden ser novetats, o no). També s'ha canviat el format de la referència, introduint un estil etiquetat o per camps, amb la imatge de la coberta, més modern i en línia amb botigues online.

3.3. El Llibre del Mes

Regularment publiquem i difonem la ressenya d'algun dels últims llibres incorporats a les col·leccions o bé que en vulguem destacar l'interès. Els del 2018 són:

<p>Diviértete con las plantas: juegos, plantas musicales y manualidades</p>	<p>Inteligencia animal: cabeza de chorlitos y memoria de elefantes</p>
<p>17 Desembre 2018</p>	<p>3 Octubre 2018</p>
<p>El Centre de Documentació us recomana per aquest mes: CIRUJEDA, ALICIA; [et al...]. Diviértete con las plantas: juegos, plantas musicales y manualidades. Zaragoza: Gobierno de Aragón, Centro de Investigación y Tecnología Agroalimentaria de Aragón (CITA), 2016. 233 p. ISBN 978-84-17114-94-7 Aquest llibre, adreçat al públic infantil i familiar, vol ser una eina pedagògica per aprendre [...]</p>	<p>El Centre de Documentació us recomana per aquest mes: POUYDEBAT, EMMANUELLE. Inteligencia animal: cabeza de chorlitos y memoria de elefantes. Barcelona: Plataforma, 2018. 296 p. ISBN 978-84-17114-94-7 Si algú pensava que la intel·ligència és patrimoni exclusiu dels humans, hauria de llegir aquest llibre que avui recomanem. El seu missatge ens remet a la conferència que [...]</p>
<p>El jardín animat: propuestas didácticas per a gaudir de les plantes</p>	<p>La sonrisa de Leonardo y otros enigmas de la evolución</p>
<p>6 Juny 2018</p>	<p>22 Febrer 2018</p>
<p>El Centre de Documentació us recomana per aquest mes de juny: CARRAU, M.; REY, P.; IBÁÑEZ, O. El jardín animat: propuestas didácticas per a gaudir de les plantes. València: Universitat de València, 2015. 117 p. ISBN 978-84-370-9820-3. El llibre de Mª José Carrau, Pepe Rey i Olga Ibáñez ens ofereix un recull de propostes didàctiques [...]</p>	<p>El Centre de Documentació us recomana per aquest mes de febrer: AGUSTÍ, J. La sonrisa de Leonardo y otros enigmas de la evolución. Barcelona: RBA, 2015. 260 p. Us presentem una obra divulgativa, instructiva i de fàcil lectura, però no per això menys rigorosa. L'autor combina amb encert la ciència amb la filosofia, l'art, [...]</p>

3.4. Lectures recomanades

A l'abril es va elaborar el document "Llibres científics escrits per dones a la Biblioteca i la Mediateca del Museu", disponible en [català](#) i en [castellà](#).

Aquesta guia s'ha emmarcat dins el cicle "Contes als museus per a nenes rebels", una iniciativa conjunta de cinc museus de Barcelona amb les editorials Destino i Estrella Polar, que tenia per objectiu acostar el públic infantil a les figures de dones que van obrir-se camí en temps i circumstàncies difícils [AIXÒ ESTÀ COPIAT DE LA INTRO DEL PDF].

S'hi recullen 7 obres d'autores com Jane Goodall i Lynn Margulis, entre d'altres.

4. Processos clau - serveis

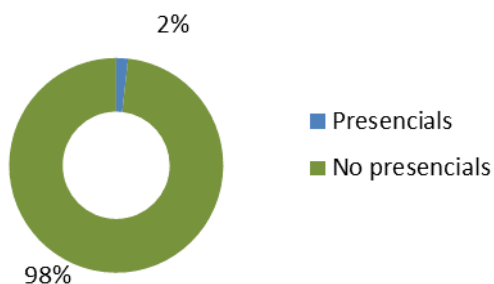
4.1. Informació i atenció al públic

Usuaris i consultes

Total usuaris atesos 2018

Presencials	15.984
No presencials	881
TOTAL	16.865

Total usuaris atesos

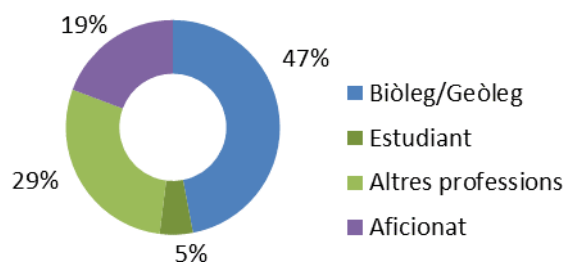
Instal·lem 2 ordinadors a la Sala de Lectura del Martorell per a ús del públic.

Augmenta lleugerament la presència d'estudiants a la Biblioteca. Es tracta de persones que fan ús de l'espai per estudiar però no consulten les col·leccions.

Tipologia usuaris Biblioteca 2018

Biòleg/Geòleg	319
Estudiant	34
Altres professions	195
Aficionat	131
TOTAL	679

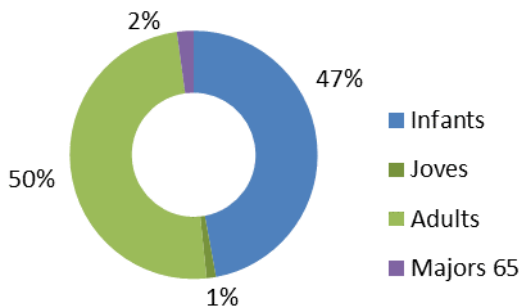
Total usuaris atesos

Hem variat la tipologia dels nostres usuaris, substituint el grup d'"Ensenyants", com teníem fins ara, per "Altres professions", que comprèn professionals d'altres àmbits, com ara el disseny o la publicitat.

Tipologia usuaris Mediateca 2018					
	Infants	Joves	Adults	Majors 65	TOTAL
Gener	543	11	542	26	1.122
Febrer	608	18	606	11	1.243
Març	731	16	743	39	1.529
Abril	692	23	721	19	1.455
Maig	534	16	556	28	1.134
Juny	373	4	442	37	856
Juliol	615	13	595	41	1.264
Agost	1.022	20	957	41	2.040
Setembre	490	28	562	25	1.105
Octubre	612	22	696	24	1.354
Novembre	552	3	621	19	1.195
Desembre	439	12	533	24	1.008
TOTAL	7.211	186	7.574	334	15.305

Tipologia usuaris Mediateca

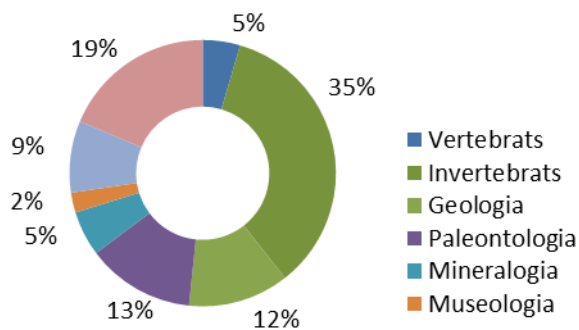
La tipologia d'usuaris triada per a la Mediateca contempla els infants, els joves, els adults i els majors de 65 anys.

Observem que la màxima afluència de lectors es dona el mes d'agost, per les famílies que venen a fer els tallers d'estiu i turistes. mentre que el juny és quan hem rebut menys visites.

No incloem indicadors de consultes no presencials perquè són poc significatives.

Matèries consultades Biblioteca 2018	
Vertebrats	73
Invertebrats	561
Geologia	197
Paleontologia	211
Mineralogia	88
Museologia	39
Arxiu	140
Altres	300
TOTAL	1.609

Matèries consultades Biblioteca

Com és habitual, la matèria més consultada correspon als artròpodes. Les consultes a l'Arxiu Històric creixen significativament. El bloc "Altres" aplega temes com ara medi ambient, biogeografia, comportament, espeleologia...

Observem que comencen a entrar consultes referides al nou servei de Suport a la Recerca.

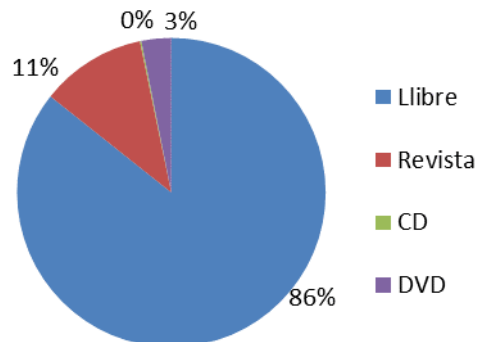
Matèries consultades Mediateca 2018

Obres de referència	5	Animals. Zoologia	100
Ciència i tecnologia	72	Comportament i sons. Etologia. Bioacústica	26
Natura (fauna, flora i gea)	1.899	Invertebrats no artròpodes	19
Parcs Naturals	55	Insectes. Entomologia	19
Conservació. Medi ambient	100	Vertebrats	46
Univers. Astronomia. Geoplanetologia	136	Peixos	18
Minerals. Mineralogia. Gemmologia	181	Amfibis	28
Roques. Geologia. Oceanografia	95	Rèptils	32
Volcans. Vulcanisme	66	Aus	78
Temps. Meteorologia	31	Mamífers	98
Aigua. Hidrologia. Limnologia	30	Balenes i dofins. Cetacis	23
Fòssils. Paleontologia	46	Goril·les i ximpanzés. Primats	19
Dinosaures	77	Jardins i horts. Jardineria. Horticultura	28
Homínids. Home prehistòric.	9	Abelles. Apicultura	22
Biologia	43	Animals de granja. Animals domèstics	34
Ecologia	11	Expedicions científiques	20
Evolució	93	Narrativa adults	43
Plantes, flors i arbres. Botànica	62	Llibres infantils	12.493
Bolets. Micologia	29		

TOTAL: 16.186

Suports consultats Mediateca 2018	
Llibre	13.866
Revista	1.790
CD	24
DVD	506
TOTAL	16.186

Suports consultats Mediateca

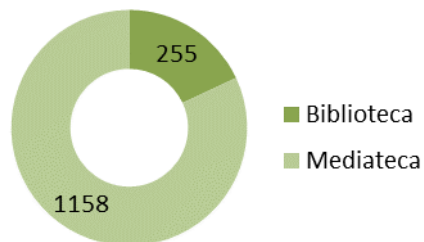

4.2. Préstec

Préstec personal

Préstec personal 2018	
Biblioteca	255
Mediateca	1.158
TOTAL	1.413

Préstec personal

Durant tot l'any hem expedit **178** nous carnets de préstec. El nombre total de carnets a final d'any és de 2.122.

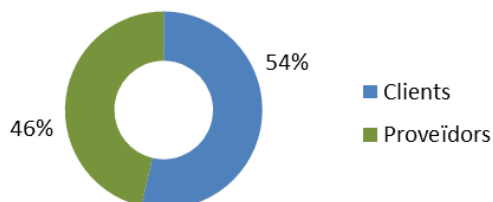
Augmentem de tres setmanes a un mes el període de préstec.

Préstec interbibliotecari

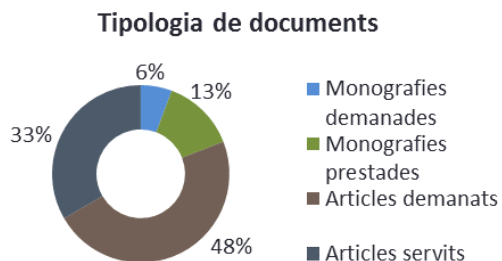
Quan atenem les peticions d'altres biblioteques, actuem com a **proveïdors** i quan som nosaltres que demanem documents a d'altres biblioteques estem fent de **clients**. Gestionem el préstec interbibliotecari amb procediments diferents segons cada modalitat i també portem el control estadístic per separat.

Préstec interbibliotecari 2018	
Clients	132
Proveïdors	114
TOTAL	246

Préstec interbibliotecari

Tipologia de documents	2018
Monografies demanades	14
Monografies prestades	33
Articles demanats	117
Articles servits	82
TOTAL	246

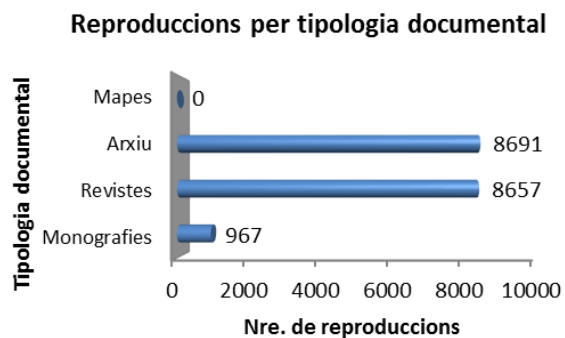
Nosaltres ens beneficiem clarament pel que fa als articles perquè n’obtenim més que no pas en servim. En canvi, prestem més llibres que no pas en demanem.

4.3. Reproducció de documents

Durant el 2018 hem fet un total de **18.315** còpies (paper i PDF). Tots els indicadors són referits només a la Biblioteca i a l’Arxiu perquè el nombre de les que es realitzen a la Mediateca no és rellevant.

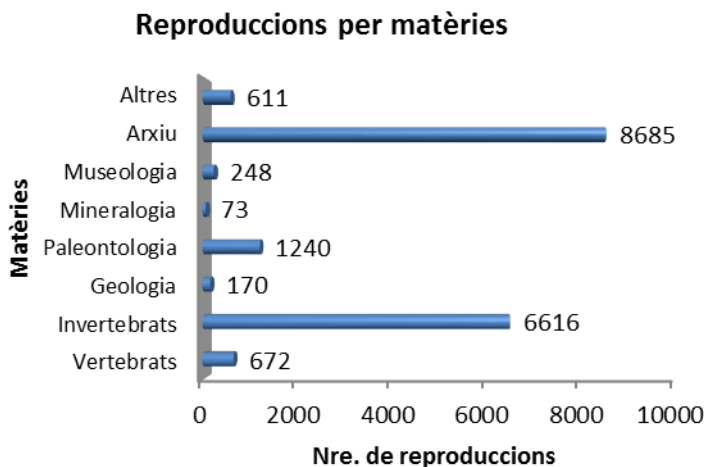
Reproduccions per tipologia documental

Tipologia documental	2018
Monografies	967
Revistes	8.657
Arxiu	8.691
Mapes	0
TOTAL	18.315

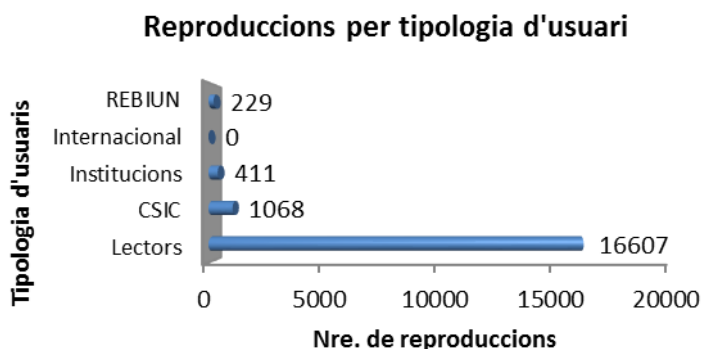
Reproduccions per matèries

Matèries	2018
Vertebrats	672
Invertebrats	6.616
Geologia	170
Paleontologia	1.240
Mineralogia	73
Museologia	248
Arxiu	8.685
Altres	611
TOTAL	18.315

Reproduccions per tipologia d'usuari

Tipologia d'usuari	2018
Lectors	16.607
CSIC	1.068
Institucions	411
Internacional	0
REBIUN	229
TOTAL	18.315

Els gràfics mostren que:

- Els suports més reproduïts són les revistes i els documents d'arxiu
- Les matèries més reproduïdes són també les més consultades: invertebrats i arxiu
- El grup més nombrós d'usuaris d'aquest servei és el que anomenem "Lectors", format pels tècnics i col·laboradors del Museu, seguit per les biblioteques del CSIC. Les sigles "REBIUN" corresponen a les biblioteques universitàries de l'estat espanyol. I anomenem "Institucions" a tota la resta de biblioteques.

4.4. Suport a la recerca i a la difusió científica

Atenent una vella demanda dels tècnics del Museu, hem endegat una nova línia de treball per donar suport a la recerca i a la difusió científica, que se sustenta en les següents actuacions:

Normalització de les signatures dels autors del Museu

De seguida vam adonar-nos que recuperar la producció científica dels autors del Museu (personal tècnic i col·laborador) en els principals portals i bases de dades (Dialnet, Scopus, WoS, Google Academic) era una tasca àrdua pel fet que cada autor ha signat els seus articles de la manera que li ha semblat oportuna, a més dels canvis de nom de la mateixa institució. Per això vam identificar els components i l'ordre dels elements de la signatura i vam obtenir el suport de Direcció per convertir-la en normativa. Aquesta instrucció es va fer pública mitjançant una circular i una reunió informativa amb el personal del Museu.

Organització del repositori de la recerca del Museu

Després d'estudiar a consciència diverses opcions (Zenodo, BCNROC, i altres...) finalment ens vam decidir pel Dipòsit de la Recerca a Catalunya (RECERCAT), impulsat per les universitats catalanes i la Biblioteca de Catalunya i gestionat i coordinat pel Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya. L'any vinent formalitzarem el conveni i començarem a incorporar-hi treballs.

Suport a les publicacions del Museu

Hem treballat en el control de la indexació, impacte i reconeixements de qualitat de les revistes que publica el Museu, els fluxos d'indexació manual i automàtica dels seus articles i la seva aparició a recollidors de recerca, i els perfils a Google Acadèmic dels quals les tres revistes vives disposen (i que poden ser millorats de manera manual).

Formació

El desembre vam organitzar una sessió de formació de 2 hores per als tècnics del Museu. En el primer bloc, dedicat al suport als investigadors, es van mencionar i descriure de manera bàsica les eines de cerca principals (catàleg bibliogràfic, Dialnet, Web of Science), els gestors de bibliografia (Mendeley), el cicle de publicació científica, els perfils d'autor a bases de dades i xarxes socials científiques, i la importància de la gestió de les dades de recerca i la difusió de les publicacions.

A la segona part es va comunicar l'anàlisi que s'estava duent a terme sobre els possibles repositoris per a la recerca, la carència de pàgines institucionals d'autors al portal web del Museu, i la feina que s'està duent a terme per a identificar la producció científica dels autors del Museu a Dialnet, Scopus, WoS i Google Acadèmic.

La tercera part va tractar sobre el control de la indexació, impacte i reconeixements de qualitat de les revistes que publica el Museu.

A la quarta i última secció, es va comentar el suport que el Centre de Documentació dona al projecte d'interoperabilitat de Bioexplora, mitjançant la provisió de paquets de registres bibliogràfics extrets de l'Arxiu Històric, el catàleg bibliogràfic i la base de dades científica Dialnet. Per acabar, es va presentar el perfil de prova creat a Google Acadèmic per a identificar articles i publicacions científiques que mencionen col·leccions del Museu.

1a Jornada sobre Ciència Oberta

El 3 d'octubre del Museu organitzà una [Jornada sobre Ciència Oberta](#), que tingué lloc a la Sala d'Actes de l'edifici del Fòrum.

Comptà amb la participació d'experts en ciència oberta a Catalunya i s'adreçà a investigadors, directors de revistes científiques, bibliotecaris i a tothom interessat en l'accés obert a publicacions científiques, dades obertes de recerca, gestió de revistes acadèmiques i repositoris, drets d'autor i llicències d'ús i els indicadors d'impacte.

Varen assistir-hi 122 persones.

Després de la jornada vam publicar [una ressenya al bloc públic del Museu](#).

5. Processos de suport

5.1. Distribució de les publicacions del Museu

La distribució de la major part de les publicacions editades pel Museu va a càrrec del Centre de Documentació perquè ens serveixen per obtenir-ne d'altres en intercanvi i així mantenir i incrementar la nostra col·lecció de publicacions periòdiques. La qualitat i grandària del nostre fons, a què ens hem referit en diverses ocasions al llarg d'aquesta Memòria, prové de les relacions d'intercanvi que la Biblioteca del Museu Martorell establí amb les institucions més rellevants de l'època i que en el transcurs dels anys s'ha anat incrementant.

El 2018 hem distribuït per intercanvi i per donació, les següents publicacions:

Animal biodiversity and conservation: 289 exemplars dels volums 41(1) i 41(2)

Treballs del Museu de Geologia de Barcelona: 163 exemplars del núm. 23

L'aposta dels governs per les polítiques d'accés obert d'una banda i la necessitat de racionalitzar espais i costos d'una altra, estan aplanant el camí cap a l'edició electrònica i la supressió definitiva del paper. Aquesta és també l'aposta del Museu, i en aquest sentit, hem començat a treballar en la depuració de la base de dades de l'intercanvi. Fruit d'aquesta actuació, hem anul·lat, al llarg de l'any, 130 intercanvis. Amb tot, aquesta tasca està sent feixuga i lenta, no solament per la falta de personal, sinó també perquè la casuística és molt complexa, per dir-ho ras i curt: cada revista és un món:

- Títols que no es troben en cap altra biblioteca del CSIC, la supressió dels quals, afecta la resta de biblioteques de la Xarxa.
- Títols que no es troben en accés obert
- Títols en accés obert però: portals inestables, retard en la publicació, desaparició de la col·lecció històrica...
- Múltiples entitats sense ànim de lucre (associacions d'aficionats principalment) que no podrien facturar electrònicament.
- Entitats que no tenen revista però envien regularment monografies

En la revisió realitzada hem comprovat que:

- Tenim **103** títols que estan només en paper o NO disposen de versió en línia en obert permanent i completa.
- 10 revistes no es podrien subscriure
- El cost de les subscripcions de les revistes que hauríem de continuar rebent és de 17.325€, als quals cal afegir els 11.000€ que paguem anualment per les subscripcions actuals.

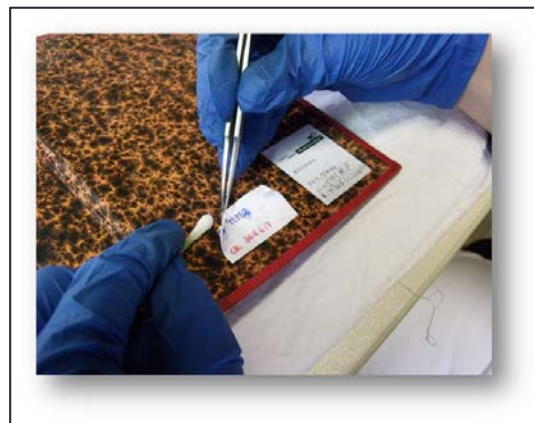
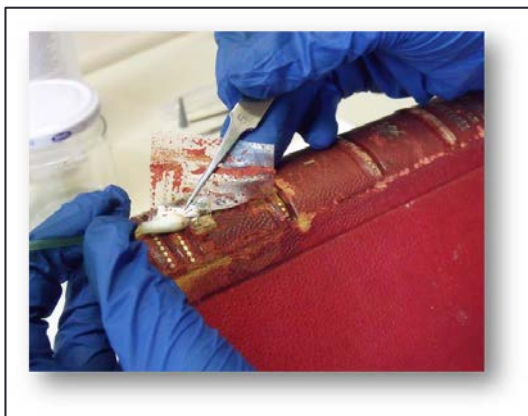
5.2. Conservació i emmagatzematge

Emmagatzematge

Degut a la falta d'espai, ens trobem amb problemes seriosos a l'hora de guardar les col·leccions. Destaquem les següents actuacions:

- Per tal de rebaixar els estocs de la revista "Treballs del Museu de Geologia de Barcelona" hem emprès dues iniciatives:
 - Acord amb Programes Públics per tenir exemplars exposats a la botiga i al taulell de recepció de l'edifici del Fòrum i obsequiar-los a les persones que s'hi interessin.
 - Acord amb l'Associació d'Amics del Museu per obsequiar exemplars a tots els membres que s'hi interessin.
- Els llibres de la donació J.A. Vela els hem col·locat en les vitrines de la Sala de Mineralogia que ens han cedit molt amablement els conservadors. En aquest espai també hi tenim els llibres de la donació Margulis.

Conservació col·lecció Llibre Antic

Les actuacions "in situ" les ha assumides, amb un alt grau d'efectivitat i rigor, la voluntària Beatriz Alonso, i han consistit a:

- Retirar, sempre que ha estat possible per tal de no malmetre l'enquadrernació, l'etiqueta de signatura enganxada en el llom.
- Escriure en llapis en una faixa de paper lliure d'àcids, la signatura i col·locar-la embolicant el llibre.
- Retirar les etiquetes enganxades en la cara interna de la tapa posterior del llibre
- Desar totes les etiquetes retirades en un sobre de paper neutre i guardar-lo dins el llibre.
- Allisar i col·locar al seu lloc els fulls de paper de ceba que protegeixen les làmines

I s'han realitzat fora del Museu:

- La restauració, a càrrec de l'ESCRBCC, de 12 volums
- La restauració, a càrrec del pressupost del Museu, de 41 llibres

Conservació Arxiu Històric

Les accions les ha dutes a terme la Soraya Martínez, alumna en pràctiques de l'ESCRBCC sota el nostre guiatge.

- Creació d'una fitxa per descriure amb tot detall l'estat de conservació de cada expedient, així com la intervenció necessària. Tenim acabades les fitxes dels 30 primers expedients. Ens proposem estudiar la manera d'enllaçar-la a cada ID de l'Atom
- Proposta d'intervenció en les planxes de gravat de la revista "Miscel·lània Zoològica".

Finalment, destaquem que el Departament de Conservació i Restauració del Museu ha col·laborat amb nosaltres amb:

- La instal·lació de 4 aparells per a l'enregistrament de les condicions de temperatura i humitat (data loggers) en 4 armaris de la col·lecció.
- Sotmetent a quarantena (congelació a -20 graus sota zero) els llibres procedents de la donació J.A. Vela.

El 15 de novembre, les fortes pluges que van caure a Barcelona van originar goteres importants a les antigues sales d'exposició del Martorell; com a conseqüència de les quals, es van mullar diversos volums de la revista "Ibérica" que teníem en un dels armaris de la balconada de la Sala de Mineralogia. Els exemplars afectats els vam tenir dos mesos exposats a l'aire, oberts (cada dia en separàvem i passàvem les pàgines). A més a més d'eixugar-los, hem retirat amb draps de cotó les primeres aparicions de fongs. Mentre no s'acabin les obres per reparar les canalitzacions, tot aquest material està guardat en capsos.

5.3. Processament del fons documental

Tots els documents ingressats han estat registrats i incorporats al catàleg i als prestatges. Pel que fa al catàleg, a començaments d'any es va produir la migració del sistema de gestió Aleph a Alma. Encara que Alma té punts dèbils, com la catalogació i la gestió d'autoritats, en conjunt és una plataforma que gestiona en un únic sistema els recursos electrònics i impresos, exporta les dades al catàleg col·lectiu REBIUN, i extreu informació per a la gestió d'estadístiques, a més de l'amigabilitat de Primo, la seva interfície d'usuari.

Hem incorporat al catàleg de la biblioteca 122 llibres de botànica que es troben en les oficines del Jardí Botànic. Alguns provenien de la Biblioteca de l'Institut Botànic de Barcelona, on van quedar dipositats durant un temps. També hem format el personal auxiliar del Jardí en el sistema de classificació perquè els puguin mantenir ordenats.

Hem ordenat en capsas, per països, i inventariat una col·lecció de 122 guies de museus i exposicions, en forma de fullets, tríptics, etc. El seu valor és mostrar com el disseny gràfic d'aquestes publicacions, amb tota la seva càrrega sintètica, són veritables cartes de presentació de la institució que les produeix.

Pel que fa a les revistes, teníem la base de dades REVISTES.MDB i, apart, altres fitxers Excel amb diverses informacions. S'han realitzat accions de qualitat que han consumit molt de temps però han aportat un major control i han facilitat que la gestió sigui integral:

- Revisió de les revistes que es reben per intercanvi i donatiu
- Adició de camps: formats disponibles, estat (viva/morta), accés online en obert, Dialnet, etc.

- Aportació de les informacions que estaven disponibles als fitxers Excel: preus, disponibilitat en altres biblioteques, URLs, etc.

Montserrat Navarro
Cap del Centre de Documentació

Barcelona, 18 de juny de 2020

Biblioteca del Museu Martorell
De dimarts a divendres de 9 a 14 h

Biblioteca del Laboratori de Natura
De dimarts a divendres de 9 a 14 h

Mediateca

De dimarts a divendres, de 10 a 14 i de 16 a 19 h

Dissabtes, de 10 a 15 h i de 16 a 19 h

Diumenges i festius, de 10 a 15 h i de 16 a 20 h

Arxiu Històric
Consulta restringida